

**Одеський національний університет імені І. І. Мечникова**  
**Геолого-географічний факультет**  
**Кафедра географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру**

**Силабус курсу**  
**"Людина і навколишнє середовище"**

|                           |   |
|---------------------------|---|
| <b>Обсяг</b>              | Загальна кількість: кредитів 2; годин - 60; змістовних модулів - 1  |
| <b>Семестр, Рік</b>       | V /3  |
| <b>Дні, Час, Місце</b>    | за розкладом занять   |
| <b>Викладач (і)</b>       | Тригуб Валентина Іванівна, кандидат географічних наук, доцент кафедри географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру |
| <b>Контактний телефон</b> | (067)9362321  |
| <b>E-mail:</b>            | v.trigub07@gmail.com  |
| <b>Робоче місце</b>       | кафедра географії України, ґрунтознавства і земельного кадастру   |
| <b>Консультації</b>       | очні консультації: середа з 16.00-18.00   |

#### **КОМУНІКАЦІЯ**

Комунікація зі студентами буде здійснюватися наступним чином:

e-mail: v.trigub07@gmail.com

телефон: (067)9362321.

аудиторія: за розкладом

**АНОТАЦІЯ КУРСУ** (місце даної дисципліни в програмі навчання; мета курсу; тематика).

*Предметом вивчення дисципліни* є - система наукових знань про взаємодію природи і людини, спрямованих на збереження і поліпшення навколишнього природного середовища шляхом розумного втручання, а не руйнування його в процесі нераціонального використання; вивчення сучасного впливу людської діяльності на екологічний стан навколишнього середовища.

*Пререквізити курсу:* лекційний курс та практичні заняття з курсу "Людина і навколишнє середовище" викладається після засвоєння студентами дисципліни «Основи охорони праці та БЖД» та будуть використанні при вивченні наступних дисциплін «Природноресурсне право з основами правознавства», «Основи сільськогосподарського використання та аграрної економіки», «Правові основи використання ґрунтово-земельних ресурсів».

*Мета курсу* – забезпечити розуміння існування тісного взаємозв'язку географічної оболонки Землі і людського суспільства; сформувати екологічний світогляд.

*Завдання дисципліни:* - формування у студентів знань щодо оптимального існування людини в екологічно безпечному навколишньому середовищі та збереження генофонду людської популяції.

*Очікувані результати.* Студенти повинні:

**знати:**

- визначення та зміст ключових понять та термінів;
- загальні закономірності взаємодії людини на довкіллям;
- проблеми антропогенного забруднення екосистеми;
- напрями раціонального використання навколишнього середовища;

– направи збереження середовища існування людини;

**вміти:**

- виявляти головні екологічні проблеми України загалом та Одещини зокрема;
- здійснювати статистичну оцінку небезпечних і шкідливих чинників для життя людини;
- аналізувати та оцінювати негативний вплив на здоров'я чинників довкілля;
- здійснювати оцінку ризиків для здоров'я населення від забруднення довкілля та прогнозувати можливі зміни у стані здоров'я людини;
- вміти застосовувати набуті знання у вирішенні конкретних ситуацій у професійній діяльності.

## **ОПИС КУРСУ**

### ***Форми і методи навчання***

Курс буде викладений у формі лекцій (16 год.) та лабораторно-практичних занять (14 год.), організації самостійної роботи студентів (30 год.).

Основна підготовка студентів здійснюється на лекційних та лабораторно-практичних заняттях, але у значній мірі покладається на самостійне вивчення предмета студентами денної форми навчання. Під час викладання дисципліни використовуються методи навчання: словесні (лекція, пояснення); наочні (демонстрація Power Point); практичні (практичні роботи); робота з підручником (під керівництвом викладача, самостійна робота студентів).

### ***Перелік тем (загальні блоки)***

**Змістовий модуль 1.** Сучасні уявлення про біосферу.

**Тема 1.** Зміст поняття про біосферу. Еволюція біосфери. Сучасний стан розвитку біосфери.

**Тема 2.** Структурні одиниці біосфери. Екосистеми.

**Тема 3.** Жива речовина та її роль в біосфері.

**Тема 4.** Кругообіг речовин у екосистемах.

**Змістовий модуль 2.** Проблема антропогенного забруднення навколишнього природного середовища.

**Тема 5.** Антропогенне забруднення атмосферного повітря та його негативні екологічні наслідки.

**Тема 6.** Антропогенне забруднення природних вод та його негативні екологічні наслідки .

**Тема 7.** Антропогенне забруднення ґрунтового покриву та його негативні екологічні наслідки .

**Тема 8.** Радіоактивне забруднення біосферних середовищ.

**Тема 9.** Чинники деградації довкілля та шляхи екологізації природокористування

## **Рекомендована література**

### **Основна**

1. Агаджанян Н.А. Экология человека: Избранные лекции / Н.А. Агаджанян, В.И. Торшин – М.: Экоцентр, 1994. – 225 с.
2. Бурдяян Б.Г., Дерев'янюк В.О., Кривульченко А.І. Навколишнє середовище та його охорона. – Київ: Вища школа – 1995 – 268 с.
3. Залеський І.І. Екологія людини: Підручник / І.І. Залеський, М.О. Клименко – К.: Академія, 2005. – 288 с.
4. Залеський І. І. Екологія людини : Підручник / І. І. Залеський, М. О. Клименко. - 2-ге вид., переробл. і допов. – Рівне : НУВГП, 2013. – 385 с.
5. Екологія людини: Підручник / Клименко М. О., Некос А.Н., Багрова Л. О. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна. – 2007. – 336 с.
6. Прохоров Б.Б. Экология человека: Учебник для студентов вузов / Б.Б. Прохоров. – М.:

Академія, 2008. – 320 с.

7. Топчиев А.Г. Геоэкология: Географические основы природопользования. Одесса: Астропринт – 1996 – 392 с.

8. Хижняк М.І. Здоров'я людини та екологія / Хижняк М.І., Нагорна А.М. – К.: Здоров'я, 1995. – 228 с.

#### **Додаткова**

1. Акимов Т.А. Экология / Т.А. Акимов, В.В. Хаскин – М.: Юнити, 1998. – 456 с.

2. Басов В.М. Задачи по экологии и методика их решения: Учебное пособие / В.М. Басов. – М.: Либроком, 2009. – 160 с.

3. Губарева Л.И. Экология человека / Л.И. Губарева. – М.: Владос, 2003. – 112 с.

4. Димань Т.М. Екологія людини: Підручник / Т.М. Димань. – К.: Академія, 2009. – 376 с.

5. Кораблева А.И. Лес. Биосфера. Человек. / А.И. Кораблева, А.Г. Шапарь, Л.В. Гербильский. – Днепропетровск: Січ, 1998. – 92с.

6. Корабльова А.І. Екологія: Взаємовідносини людини і середовища: Навчальний посібник для ВНЗ / А.І. Корабльова. – Дніпропетровськ: Поліграфіст, 2003. – 376с.

7. Келина Н.Ю. Экология человека / Н.Ю. Келина, Н.В. Безручко. – Ростов н/Д: Феникс, 2009. – 394 с.

8. Медицинская экология: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / А.А. Королев, М.В. Богданов, Ал.А. Королев и др. // Под ред. А.А. Королева. – М.: Издательский центр «Академия», 2003. – 192 с.

9. Микитюк О.М. Екологія людини / Микитюк О.М., Злотін О.З., Бровдій В.М. – Харків: ХДПУ“ОВС”, 2000. – 207 с.

10. Нікберг І.І. Гігієна з основами екології. Підручник./ Нікберг І.І., Сергета І.В., Цимбалюк Л.І. – К.: Здоров'я, 2001. – 504 с.

11. Чесанов Л.Г. Проблемы урбоэкологии / Л.Г. Чесанов. – Днепропетровск: Полиграфист, 2001. – 464 с.

12. Чесанов Л.Г. Внутренняя среда помещений: эколого-гигиенические аспекты / Л.Г. Чесанов, А.Г. Шапарь, А.И. Кораблева, В.Л. Чесанов. – Днепропетровск: Центр экономического образования, 2001. – 164 с.

#### **Електронні інформаційні ресурси**

1. Екологічний портал з охорони природи і раціональному використанню природних ресурсів: <http://www.biodat.ru/>

2. Department of Earth Sciences [Електронний ресурс факультету наук про Землю Оксфордського університету (В. Британія)]. Режим доступу: <http://www.earth.ox.ac.uk/~oesis/rocks>

3. Журнал "Природа": <http://ras.ru/publishing/nature.aspx>

4. Елементи. Сайт новин фундаментальної науки: <http://elementy.ru/news>

5. Екологічна бібліотека: <http://elibrary.ru/issues.asp?id=8276>

6. Офіційний сайт Міністерства екології і природних ресурсів України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.menr.gov.ua>

7. Екологічні новини України та світу [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.news.ukrntec.com>

8. Електронна екологічна бібліотека Відкритої довідково-інформаційної служби «Ecoline» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ecoline.ru/books>

#### **Політика оцінювання**

- Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- Політика щодо академічної доброчесності: Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої

дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань в процесі заняття.

● Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбутись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

| Поточний контроль   |       |                      |       | Модульний контроль | Сума балів |
|---------------------|-------|----------------------|-------|--------------------|------------|
| Змістовий модуль №1 |       | Змістовий модуль № 2 |       |                    |            |
| T1-T2               | T3-T4 | T5-T7                | T8-T9 | 35                 | 100        |
| 15                  | 15    | 20                   | 15    |                    |            |

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

Підсумковий контроль за дисципліною – залік. Залік складає студент, який виконав усі обов'язкові види робіт, які передбачаються навчальною програмою дисципліни та під час опанування дисципліни набрав 60 і більше балів.

Для студентів, які набрали впродовж семестру сумарно меншу кількість балів, ніж мінімум для заліку (60) допускається написання реферату за темами лекційних, практичних занять чи самостійної роботи, за які отримана незадовільна оцінка, або перескладання МК, за яку отримана незадовільна оцінка.

#### **Самостійна робота студентів.**

Робота студентів складається з самостійного вивчення з певного переліку тем або тем, що потребують поглибленого вивчення. Самостійна робота (СР) контролюється у вигляді тестів, контрольних робіт, колоквиумів і звітів. Питання з тем, що відведені на самостійне вивчення включені до контрольних заходів. Увесь обсяг СР містить завдання які вимагають від студента систематичну самостійну роботу.